

cròniques

L'ALT EMPORDÀ

joan ferrerós

El Rèquiem «empordanès» | La missa de difunts més cèlebre, el *Rèquiem* de Mozart, ha estat notícia a la comarca perquè l'han protagonitzat totalment músics i cantaires locals: l'Orquestra de Cambra de l'Empordà, dirigida per Carles Coll i reforçada amb una dotzena d'instruments més; els solistes Monik Bargalló, Imma Roig, Joan Francesc Folqué i Xavier Mendoza, i una coral nova configurada pels millors cantaires de tres formacions de l'Alt i el Baix Empordà dirigides per Mercè Bonet, Dani Mancebo i Joaquim Piqué. Els assajos van fer-se a Verges i l'estrena, al magnífic temple de Sant Pere Pescador l'1 de juliol passat. L'excel·lent interpretació s'ha ofert a Ribes de Freser, l'Estartit, Canet de Mar, la vila de Gràcia de Barcelona... i al Jardí de Figueres, un teatre, espai per al qual no va ser prevista la interpretació de la inconclusa obra de Mozart, acabada pel seu confrare Franz Xaver Süssmayr.

Rieju, setanta-cinc anys | La prestigiosa fàbrica figuerenca de motos i de bicicletes Rieju va ser fundada per Lluís Riera i Jaume Juanola (el nom de la marca és format pel principi de cada cognom) el 1942 al mateix lloc del carrer de Borrassà on segueix avui. Abans, el 1934, ja havia començat a fabricar components, accessoris i recanvis de bicicleta. Va patir l'inevitable parèntesi de la Guerra Civil, durant la qual li van ser confiscats els locals per tancar-hi camions. I, aquest 2017 fa setanta-cinc anys, va constituir-se en societat limitada, precisament a casa del notari Dalí, amb la nova divisa. Al principi, només fabricava bicicletes. El 1945 va presentar la primera motocicleta: un motoret d'origen francès muntat en una bicicleta resistent. El primer ciclomotor, el popular Rieju núm. 2, va sortir el 1949. A partir d'aquí va treure nous models, va assolir l'exportació de dos terços de la producció i va consolidar-se com la principal fàbrica de motos de l'Estat.

El llibre de la Muga | La Muga és el riu alt-empordanès per excel·lència, amb un nom (femení, rar en rius) que algú ha volgut relacionar amb el basc: *muga* vol dir 'frontera' en eusquera. Els erudits, però, l'identifiquen amb el Sambuca d'Estrabó, el grec del temps de Jesús; i amb el Sambroca de Ptolemeu, el també hel·lè del segle II; i amb l'Anistos que el romà del segle IV Ruf Fest Aviè esmenta a l'*Ora marítima*, i que Fages de Climent evoca al poemari *Trena de set aigües*, en referència als set afluents que sumen la Muga: «Filla i hereva del difunt Anistos / amortallat amb el sudari extens / que el sebolleix al Bac de Requesens: / dia vindrà que el temps serà propens / al part dels rius per un saurí previstos». I bé: el riu de seixanta-cinc quilòmetres que neix al Vallespir, que fa frontera entre «França» i l'Empordà al llarg d'una vall (fa un segle i mig llocada de carlins, i fa menys, niu de contrabandistes), ja té una «enciclopèdia»: *La Muga*, de Joan Carreras Ros (Gorbs Edicions, 2017).

EL BAIX EMPORDÀ

puri abarca

Impuls a l'artesanía | Cinc municipis de la zona coneguda com l'Empordanet s'han unit per editar el primer catàleg conjunt d'empreses d'artesanía,

amb l'objectiu de reivindicar aquesta activitat com a element diferenciador del territori. Amb la Bisbal d'Empordà com a eix central, els municipis de Corçà, Forallac, Ullastret i Cruïlles, Monells i Sant Sadurn de l'Heura han apostat per dinamitzar un sector que té molta importància en l'economia de la zona. El catàleg inclou trenta-dues empreses, amb un total de quaranta-cinc artesans d'arts i oficis. De fet, en aquests cinc municipis hi ha la concentració d'artesans més alta de tot Catalunya (fora de l'àrea metropolitana de Barcelona), amb una producció molt diversificada, però clarament vinculada a la identitat de la comarca. No és la primera vegada que aquests municipis s'uneixen per posar en valor elements del seu territori. Independentment de quina sigui finalment l'efectivitat de la mesura, és evident que si no es fa res, no s'avança.

La força de la música | Aquests dies, l'Escola de Música de Palafrugell commemora el seu cinquantè aniversari. Moltes entitats arriben a aquesta fita amb més o menys activitats realitzades, però en el cas de l'Escola de Música de Palafrugell, una de les més antigues de les comarques gironines, el balanç a presentar és ampli i reconegut.

>> Actuació d'alumnes de l'Escola de Música de Palafrugell, al Teatre Municipal de Palafrugell.

©Paco Dalmau

De les seves aules han sorgit moltes iniciatives, com la creació del col·lectiu Joves Músics del Baix Empordà, i han emergit cantants i intèrprets que, de manera professional o amateur, han contribuït a enriquir el panorama musical català, com és el cas de la cantautora i actriu Sílvia Pérez Cruz, i de les corals Nit de Juny i Els Virolets, reconegudes en escenaris d'arreu del món. La creació, l'any 2015, del Centre Autoritzat d'Ensenyaments Artístics Professionals de l'Escola de Música va convertir aquest centre de Palafrugell en el segon de les comarques gironines on hi ha estudis professionals de música, després del Conservatori Isaac Albéniz de Girona.

Sant Feliu, Capital de la Sardana | La població de Sant Feliu de Guíxols ha estat designada Capital de la Sardana del 2020 per la Confederació Sardanista de Catalunya i l'Obra del Ballet Popular. El projecte de Capital de la Sardana va ser creat el 2013, amb els objectius principals de donar més difusió a aquesta dansa tradicional i fomentar-ne tant el prestigi com la conservació, atès que es considera un element cultural bàsic de Catalunya, de la Catalunya del Nord i d'Andorra. Fins ara, han estat Capital de la Sardana Arenys de Munt, Barcelona, Calella, Mollerussa i Figueres. El 2018 ho serà Montblanc i el 2019, Perpinyà. Sant Feliu de Guíxols és un poble amb una dilatada tradició sardanista, tant pel que fa a cobles, per exemple La Principal de Sant Feliu de Guíxols i la Cobla Vella (després, Orquestra Garreta), com a compositors, entre ells, el mestre Juli Garreta, Josep Maria Vilà i Gandol, Josep Gravalosa o Lluís Lloansí. Designació, doncs, acompanyada d'un bon pedigrí.

LA CERDANYA

sandra adam

La Fira de Bestiar de Puigcerdà | Des de la fundació de Puigcerdà, a finals del segle XII, la Fira de Bestiar és una cita ineludible per als ramaders cerdans, ja que és el moment en què tenen la possibilitat de vendre el bestiar

criat a la comarca. Enguany, per Tots Sants, se n'ha celebrat una nova edició, que s'ha qualificat com una de les més rendibles dels últims temps. La fira es divideix en tres parts diferenciades: la compravenda de bestiar a la zona del polígon, la zona d'oci al barri de l'estació i les parades de venda de tota mena d'objectes al nucli antic i a la zona de l'estany. El fet és que aquesta separació en tres sectors diferenciats fa que la fira no s'unifiqui del tot i que hi manqui continuïtat entre els tres espais diferenciats.

Amb els anys, la fira ha anat canviant de lloc, s'han provat diferents fórmules per integrar-ne les diferents parts, però cap ha resultat un sistema adequat. Unir la fira i fer-ne un tot és un gran repte, i de ben segur que es trobarà una solució que convingui a totes les parts per tal de fer de la Fira de Bestiar un esdeveniment de referència al Pirineu.

Segon volum d'Era, revista cerdana de recerca | Aquest darrer mes d'octubre, el Grup de Recerca de Cerdanya, l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya i l'editorial Salòria van presentar el segon volum *d'Era, revista cerdana de recerca*. El volum recull les comunicacions presentades a la segona edició de les Jornades d'Estudis Comarcals de Cerdanya, que va tenir lloc el mes de novembre del 2016.

Aquest segon número (el primer es va publicar l'any 2015) consolida el projecte com una revista de referència a la comarca. És una eina fonamental per als investigadors, tant pel que fa a la consulta com pel que fa a la publicació de les recerques que duen a terme, però, precisament per la publicació d'aquestes investigacions, també és de lectura obligada per als amants de la història i la cultura cerdanes.

En les dues edicions s'han publicat més de trenta comunicacions que, malgrat tenir l'eix central en la Cerdanya, aborden temàtiques de tota mena. Darrere de cada un dels articles hi ha la feina d'especialistes, ja siguin historiadors locals o catedràtics de centres universitaris. La propera cita serà a les Jornades d'Estudis Comarcals de Cerdanya de l'any 2018, de les quals sortirà el tercer volum de la revista *Era*. Si sou investigadors i treballeu temes de la Cerdanya, no hi podeu faltar.

LA GARROTXA

joan sala

La gent està mobilitzada | Els fets que viu el país des de fa mesos han fet que molts ciutadans de la Garrotxa, com els de moltes altres comarques catalanes, s'hagin mobilitzat de forma massiva cada vegada que s'ha requerit el suport ciutadà per protestar per unes imposicions que són, per molts, opressives. La capacitat de mobilització i d'autoorganització dels ciutadans ha estat modèlica. Mai hi havia hagut una participació tan nombrosa com la d'aquests dies: la gent ha omplert els carrers i les places per protestar pels esdeveniments que es van succeïnt. En suport a les causes dels presos polítics i com a rebuig a la situació que viu el país, s'han deixat de fer molts actes, s'han suspès festes de pobles i actes lúdics i culturals, des de xerrades i presentacions de llibres fins a festivals, com per exemple Lluèrnia, el festival del foc i de la llum que se celebra a Olot i que havia programat una cinquantena d'instal·lacions. Entre els acords que s'han pres en ajuntaments comarcals, cal destacar el de les Planes d'Hostoles, on, per unanimitat, han acordat canviar el nom de la plaça d'Espanya pel de plaça de l'1 d'Octubre, una data emblemàtica de la història recent del nostre poble.

Una festa entranyable | Feia vint-i-cinc anys que no se celebrava la Festa de la Gent Gran a la Vall d'en Bas. A mitjans dels anys vuitanta va anar desapareixent del calendari de festes anuals dels diferents nuclis del municipi, tot i que anys abans havia tingut molta vitalitat, i encara ara la gent recorda vivament la processó dels avis acompanyats de les seves netes i les àvies dels seus nets, tots ben mudats, que feien cap a l'església i després a l'acte públic d'homenatge. Havia estat un esdeveniment molt entranyable, que recorden molt bé els que el van viure. Aquest 2017 s'ha recuperat la festa, i s'ha tornat a programar adaptada a les noves circumstàncies, i des del primer moment ha estat molt ben rebuda per la població.

Una reivindicació llargament esperada | La fageda d'en Jordà és un punt d'atracció de molts visitants durant tot l'any, i de manera especial a la tardor, quan ofereix una gamma de colors esplèndida. L'afluència de visitants comporta greus problemes d'aparcament i de mobilitat i, per mirar de solucionar-ho, els darrers anys s'han anat habilitant espais reservats per a aquest fi. Aquests espais, però, resulten totalment insuficients i la gent ha d'acabar aparcant als vorals de la carretera o en urbanitzacions properes. A més, un cop el cotxe està estacionat, els visitants circulen a peu per la carretera fins al Parc Natural de la Zona Volcànica, amb el perill que això representa. Fa molts anys que es demana un carril per a vianants i ciclistes, i ara sembla que per fi, aquest hivern, es durà a terme el projecte, promogut pel Departament de Territori i Sostenibilitat. El nou vial avançarà separat de la carretera i unirà la urbanització de Can Blanc amb la fageda d'en Jordà, i els volcans del Croscat i el de Santa Margarida. Si es fa realitat, es donarà resposta a una vella reivindicació.

EL GIRONÈS

dani vivern

Accions | Si fa un any o dos els gironins haguessin tallat les vies del TAV per protestar contra l'estudiada deixadesa d'Adif, hauríem pensat que ja era hora, que ja n'hi havia prou de ser mesells i resignadament assenyats. Però resulta que aquest supòsit s'ha fet realitat per motius força més greus, i com a part de la panòplia d'accions reivindicatives tradicionalment associades a la protesta política. De la castanyada del dia 1 d'octubre s'ha passat a la cassolada quotidiana, i encara queda molta gastronomia social per tastar. Cal veure, però, si les accions de rebuig a una política abusiva (i així definida amb la boca petita per sectors cada cop més amplis de l'europeisme) es podran mantenir dins la serenitat que fins ara les carac-

QUIM ROCA

>> Manifestació al Passeig del Bisbe Guillemet d'Olot, el dia 3 d'octubre.

teritzava, o bé si derivaran cap a una degradació indesitjable, desunida i contraproduent. Una cosa és prescindir dels focs artificials amb què culminen les Fires i l'altra és forçar l'aturada de sectors importants de l'activitat econòmica i fins i tot de la lliure mobilitat de ciutadans, per més que alguns estiguin immobilitzats a la presó. Som enmig d'una tempesta política que depassa el marc català i fins i tot estatal, però és justament en casos així que cal treure el millor de cadascú, en el bon sentit de la paraula.

Als que trobin massa moderada aquesta postura, els convé recordar que res no desarma tant l'adversari com la indiferència, la serenitat i el pragmatisme. De tot això, ens cal aprendre dels britànics: als d'aquí, com a model d'actitud; als governants de l'Estat, com a manera de fer política. Els anglesos van perdre l'Índia, el Canadà i els Estats Units, sí, però van guanyar-hi bons aliats. N'hauríem de prendre nota.

Canvis | En períodes d'instabilitat com el present, moltes notícies que altrament serien dignes de més atenció passen desapercebudes, emportades per la tramuntanada informativa. Sol ser bo, per això mateix, aturar-se de tant en tant per fer una mirada al que tenim ben a prop. A dins de casa, com qui diu. I hi ha coses a dir, sí. Per exem-

ple, que la REVISTA DE GIRONA estrena nova direcció, que des del 2008 ha estat encapçalada per l'equip format pels escriptors i editors Xavier Cortadellas i Judit Pujadó. Les normatives que regulen l'accés a aquests càrrecs, i per les quals la Diputació de Girona es regeix, com correspon a tota administració pública que es vulgui transparent, van determinar l'obertura d'un procés de licitació. Així, i partir d'aquest número, els periodistes Gerard Bagué a la direcció i Josep Pastells com a coordinador porten el timó d'aquesta capçalera, que coneixen bé i en la qual fa temps que col·laboren.

També canvia la direcció de la col·lecció «Josep Pla», fins ara dirigida per Lluís Muntada, doctor en filosofia i que assumeix l'escriptor Joan-Lluís Lluís. El mateix procediment s'ha aplicat ja en el cas dels «Quaderns de la Revista de Girona», durant molts anys a cura de Joan Domènech, i que des de fa uns mesos han passat a ser dirigits per la doctora en història de l'art Rosa M. Gil.

Desitgem a l'avançada moltes satisfaccions i incerts als que agafen el relleu d'aquestes publicacions, i agraïm la dedicació i implicació mostrada pels càrrecs sortints. La bona feina feta per ells continuarà (ho esperem sincerament) en forma de col·laboracions i aportacions, sempre benvingudes. Gràcies.

EL PLA DE L'ESTANY

xavi xargay

És ben curt el temps de les cireres | Quaranta anys més tard, la política surt al carrer. És un nou temps de les cireres que ha donat una florida excepcional els darrers mesos, també al Pla de l'Estany: votació, anècdotes diverses sobre les urnes, tractors davant de col·legis electorals, manifestacions davant dels ajuntaments i a Barcelona, i aturades de país (la primera, amb gran resposta; la segona, més fluixeta). A la plaça dels Països Catalans (coneguda entre els banyolins amb el malnom de plaça de la Vergonya) s'hi ha instal·lat, a més del llaç groc elaborat per les productives Guerrilleres del Ganxet, deu cartells, amb les cares i els noms dels presos, que indiquen els dies que fa que són a la presó. Aquest sacseig popular ha tingut com a acompanyament nutritiu un escamot de l'exèrcit passejant-se, com si estiguessin a cal sogre, pels camins i el centre de Serinyà. Un temps de les cireres «que em va fer al mig del meu cor / Una esgarrinxada».

Presentació d'un nou disc | Mariòna Aupí ha presentat a Banyoles el seu segon disc en solitari, *Le Monde*. La banyolina Mariòna Aupí va iniciar la seva trajectòria com a cantant del grup Fang, amb el qual va aconseguir un reconeixement important dins l'escena musical independent. Després de la dissolució del grup, Aupí va iniciar un projecte comú amb Carlos Ann anomenat *Santa N*, que va veure la llum l'any 2009. El 2013 va publicar *Criatura*, el seu primer treball en solitari. Tres anys més tard, va començar, amb Guillermo Martorell com a productor i instrumentista, *Le Monde*, que ha culminat aquest 2017. La cantant reconeix que és el seu treball més personal, més íntim, embolcallat pel so marítim del mar empordanès.

Memòria històrica | En temps convulsos i desmemoriats com els que ens imposen alguns polítics, Banyoles continua amb el projecte de recupera-

ció de la memòria històrica en l'àmbit, també, educatiu. Aquest 2017 s'ha representat l'obra *Kilòmetres*, una història d'una família i el seu particular viatge, explicada per l'actriu gironina Meritxell Yanes.

EL RIPOLLÈS

eusebi puigdemunt

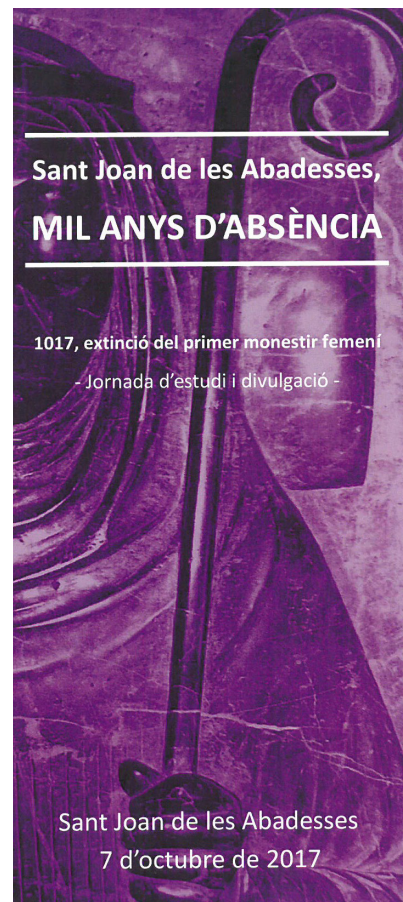
Camprodon, Any Surroca | Aquest novembre passat, i més concretament el dijous dia 16, una conferència a la sala Verdaguer de l'Ateneu de Barcelona va cloure les activitats que Camprodon ha dut a terme al llarg del 2017 per commemorar el centenari del naixement del pintor Manel Surroca i Claret (1917-2017), fill de la vila.

La conferència va anar a càrrec de M. Isabel Martín i Silvestre, Eusebi Puigdemunt i Puig i Mercè Vila i Rigat, per aquest ordre d'intervenció. S'hi van glossar diferents moments de la vida i l'obra del susdit artista camprodoní. De fet, aquesta conferència fou una rèplica de la que es va fer el dia 29 de juliol a l'església de Sant Pere de Camprodon i que complementava l'exposició, a la mateixa església de Sant Pere, sobre la gènesi pictòrica de Surroca i el seu llarg i fecund periple creatiu en els camps de la pintura i de l'escultura (si bé en aquesta darrera disciplina artística, en molt menor mesura). La mostra fou comissariada per Mercè Vila i Rigat.

A part d'aquestes activitats, cal afegir-hi la publicació del llibre *Surroca: Malgrat l'absència, el color*, escrit per David F. Ventura i Mercè Vila i Rigat, i tot un seguit de visites guiades tant a l'exposició del monestir de Sant Pere com a diferents indrets de la vila on és ben palesa l'empremta de l'artista homenatjat.

Sant Joan de les Abadesses | Curiosament, el mot absència ens porta a Sant Joan de les Abadesses i al simposi titulat «Mil anys d'absència» que s'hi celebrà el passat dia 7 d'octubre per recordar el mil·lenari de l'expulsió de la comunitat benedictina de monges, popularment les «abadesses» (d'aquí ve el nom

de la vila), l'any 1017, a instàncies del comte de Besalú, Bernat Tallaferro, germanastre, al seu torn, de la darrera abadessa, Ingilberga. El simposi el va organitzar el Servei d'Arxius de la Federació Catalana de Monges Benedictines de Catalunya i la Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses, amb el suport de l'Ajuntament de la vila. Va tenir lloc a la sala Arnau de Vilalba del Palau de l'Abadia.

>> Cartell del simposi "Mil anys d'absència"

La jornada, centrada en l'estudi i la divulgació de l'extinció del que fou el primer monestir femení de Catalunya, va comptar amb un seguit de reconeguts especialistes provinents del món del monaquisme i de la historiografia catalana de l'alta edat mitjana. El punt en comú de totes les ponències presentades va ser reivindicar la memòria històrica de l'obra de les abadesses al llarg del poc més d'un segle durant el qual

regiren el cenobi, i també posar en relleu el paper social i econòmic (molt desconegut) de la dona altmedieval a la Catalunya d'aleshores.

L'organització vol que aquesta commemoració tingui continuïtat en el temps. Amb aquest objectiu es promou que els centres educatius de la vila treballin el tema tractat al simposi des de l'àmbit pedagògic que creguin més oportú i adient perquè els alumnes coneguin la nostra història més propera.

LA SELVA

joan domènech

Blanes: cinquanta anys de cobla |

La presència del pare Joaquim Alqueza al col·legi de Santa Maria de Blanes va significar la posada en pràctica d'una idea que va revolucionar la història de les cobles de les nostres contrades. El religiós de la congregació del pare Manyanet va començar a ensenyar música a la mainada i, sobretot, la va animar a tocar diversos instruments. No va trigar gaire a formar la primera cobla. Aquella formació infantil o juvenil va impactar i va donar la pauta per

repetir l'experiència en altres llocs. No solament hi ha, avui, cobles juvenils arreu, sinó que d'aquestes n'ha sortit un planter de músics excel·lents que ha nodrit les files de les cobles grans, abans faltades d'intèrprets i, sovint, preocupades per la renovació de la plantilla. De la fundació de la cobla ja en fa cinquanta anys. El pare Alqueza, traslladat a d'altres centres de la congregació, ha seguit amb la seva dèria i ha fundat altres conjunts. Això demostra la importància que pot tenir una persona en el desplegament artístic d'un país. Llavors es temia per la manca de músics. Ara es tem per la manca de sardanistes. Quin pare Alqueza convindria per resoldre l'enigma del futur de la dansa?

Santa Coloma de Farners: el Resson i l'Arxiu |

Fent honor al seu nom, la revista mensual local de la capital de la Selva, *Resson*, que, a poc a poc, es va acostant ja als 450 números publicats, ha dedicat un d'aquests darrers números de l'any a una àmplia informació de com va anar l'1-O a la ciutat. Les fotografies parlen per si mateixes i recullen múltiples aspectes d'aquell dia especial del referèndum. En el futur, i més si aquest esdevenidor es desplega a voluntat de la majoria, aquests reportatges tindran un gran valor testimonial. Conscient d'aquesta realitat, l'Arxiu

Comarcal de la Selva ha fet una crida a tots els veïns a fi de recollir el màxim d'imatges i vídeos d'aquesta diada per tal que, el dia de demà, hi hagi un bon material aplegat per il·lustrar els comentaris i els llibres que parlaran d'aquests temps que poden haver estat decisius per a la història del nostre país, sobretot, evidentment, si les coses acaben bé, com tothom desitja.

Lloret: canvi de rector | Després d'haver estat deu anys al capdavant de la parròquia de Sant Romà de Lloret, el fins ara rector Mn. Josep Maria Castellà i Marcet, que era fill de Malgrat, ha estat traslladat, a petició pròpia, a Anglès, població que no té l'activitat ni, sobretot, els problemes de Lloret i on, per tant, el clergue presumeix que podrà jugar millor les obligacions de la vida quotidiana amb la seva edat, ja respectable.

En realitat, s'ha portat a terme una permuta, perquè el sacerdot que l'ha substituït com a rector és el que fins ara ho era d'Anglès. Es tracta del banyolí Mn. Martíria Brugada, més jove i amb notables energies, molt conegut, entre altres coses, pel coneixement que té de la vida dels sants. De moment, la seva especialitat s'ha posat ja de manifest en el full parroquial, on, cada setmana, insereix la biografia d'un sant destacat de la setmana.

GIRONINS A L'EXTERIOR *eva llorens*

Ara ja fa tres anys que vam haver de marxar a Nova Zelanda per motius laborals del meu marit. Ell, jo i les nostres dues filles, de tres i set anys.

Marxar quan tens nens petits té unes implicacions diferents de quan ets tu sol que decideixes emigrar, de bon grat o per força. Evidentment, té la part positiva que sempre estàs acompanyat, però les responsabilitats i la logística es compliquen força. I més quan no domines l'idioma, com en el meu cas. De cop et sents un altre. Les teves habilitats socials desapareixen i comences a recordar els pares immigrants de la teva escola. No hi ha res com experimentar de primera mà la vulnerabilitat per solidaritzar-te amb la gent de fora. Per sort, la meua feina i passió és pintar, i en això el fet de saber anglès no canvia res. Poder ensenyar que tens una professió, que pots fer alguna cosa, és quelcom que

molts metges, advocats, farmacèutics, economistes o periodistes d'arreu del món que he conegut aquí, també sense un bon nivell d'anglès, no poden fer. I és frustrant. Però, tot aprenent l'idioma, m'he adonat, també, que quan hi ha ganes de comunicar-se, les barreres idiomàtiques desapareixen. He fet amistats coreanes, xineses, russes, alemanyes... i malgrat no entendre'ns del tot, puc afirmar que he sentit l'escalfor i la comprensió pròpia dels amics de sempre.

Descobrint Nova Zelanda m'he trobat valorant i enyorant com mai les nostres tradicions i la nostra gastronomia. Em sap greu que les meves filles es perdin les Fires, els Reis, la Setmana Santa, Sant Jordi, la revetlla de Sant Joan... Tenim una gran riquesa cultural, però potser només ens adonem que és extraordinària quan ens n'allunyem.